

(Херсон)

КОМПЛЕКСНА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ МІФОЛОРНОГО ПРОСТОРУ АМЕРІНДІАНСЬКИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ

У статті представлено комплексну методику аналізу компонентів міфологичного простору амеріндіанських художніх текстів, що включає різні етапи, на яких виявлено когнітивно-семіотичні засоби формування міфологичних образів як компонентів міфологичного простору, а також нарративні способи їх вписаності в художній простір сучасних амеріндіанських текстів.

Ключові слова: міфологичний образ, міфологичний простір, когнітивно-семіотичні засоби, нарративні способи, художній простір амеріндіанських текстів

This paper presents the complex methodology of the analysis of the elements of mythologic space incorporated in Amerindian literary texts. It suggests the steps of investigation of the cognitive semiotic means of forming mythologic images as components of mythologic space and narrative ways of their embodiment into the literary space of Amerindian texts.

Key words: mythologic image, mythologic space, cognitive semiotic means, narrative ways, literary space of Amerindian texts

На сучасному етапі розвитку етнолінгвістичних досліджень наукові розвідки орієнтовані на відтворення ментальних і символічних субстратів міфологічного мислення і характеризуються тісним поєднанням здобутків феноменології, структурної семасіології й етнографії, злиттям з проблематикою “етнокультурних концептів”, теорією номінації (праці Н.Д. Арутюнової, А.К. Байбуріна, А.Я. Гуревича, Т.В. Радзівєвської, С.М. Толстої, представників московсько-тартуської семіотичної школи, зокрема В.В. Іванова, В.М. Топорова, Ю.М. Лотмана).

У дослідженнях, виконаних у руслі етнолінгвістичного напрямку, підкреслюється вплив мови на літературу і духовний розвиток людства (В. Гумбольдт), культури корінного населення Північної Америки на загальноамериканську культуру (Е. Sapir), розглядаються проблеми співвідношення амеріндіанської мови і культури (F.Boas, E.Sapir), значення “національного духу” мови (О. Потебня, Е. Sapir, В. Whorf), визначається місце фольклору у формуванні американської традиції (S.Bronner), зв'язок мови і духовної культури, мови і менталітету народу, мови і народної творчості, їхньої взаємозалежності (М. Толстой). Об'єктом широкої етнолінгвістики стає вся народна культура, всі її види, жанри, форми (лексика, фразеологія, фольклорні тексти, ритуали, вірування) (М. Толстой), доводиться, що людина є єдиною ланкою між мовою і культурою (А. Вежбицька, Д. Крістал, І. Ольшанський та ін.), висвітлюються питання мови і простору (П. Піпер), символики світу в народній магії (М. Новікова, Л.Раденкович), народного побуту, мови і поезики фольклорних текстів (К. Мошинський, Б. Малиновський, А. Вежбицька, Є. Бартмінський), культурних явищ як семіотичного цілого, своєрідності текстів у єдності вербальних і невербальних компонентів та просторової варіативності (Ф. Жайворонок, В. Конобородська, В.Ужченко), національних особливостей світосприйняття, менталітету, етноспецифіки мовної комунікації, що знаходить відображення в мовній картині світу окремої етнічної спільноти (Н. Арутюнова, О. Залевська, О. Урисон, Ю. Апресян та ін.), етноспецифічні константи мовної свідомості (І. Голубовська), міфопоетична картина світу у порівняльному аспекті (В. Іванов, В. Топоров, О. Колесник),

міфологічна образність художнього тексту (О. Ахманова, А. Ліпгарт), особливості наративу в оповіданнях американських індіанців (Stith Thompson), етноспецифічні характеристики амеріндіанської художньої прози (Kenneth Lincoln).

Актуальність нашого дослідження зумовлена поглибленням тенденції до інтеграції методологій різних галузей лінгвістики, увагою сучасного мовознавства до ірраціонального начала свідомості у процесах концептуалізації, категоризації та омовлення світу і пояснюється інтегративним універсологічно орієнтованим лінгвосеміотичним підходом до аналізу явищ мови та етнокультури, що дозволяє з'ясувати універсальні й етнонаціональні риси творення картин світу та їхнього співіснування за умов глобалізаційних процесів сьогодення.

Об'єктом нашого дослідження обрано міфологійний простір амеріндіанської художньої прози, а предметом – когнітивно-семіотичні й наративні особливості формування міфологічних художніх образів як компонентів міфологічного простору амеріндіанських художніх текстів.

Актуальність роботи, предмет і об'єкт дослідження зумовили введення в науковий обіг понять “міфологічний образ” і “міфологічно-авторський образ”, “міфологічний простір”. Міфологічний образ визначено як такий, що синкретично поєднує міфологічні й фольклорні уявлення, вірування та судження амеріндіанців про об'єкти, явища і події навколишньої дійсності. Міфологічно-авторський художній образ персонажа тлумачимо як кумулятивний, когнітивно-семіотичний текстовий конструкт, в якому вплетені риси людини амеріндіанського міфологічного світу та її характеристики як людини сучасності, котра адаптується до життєвого світу всього американського суспільства.

У контексті нашого дослідження оперуємо поняттям міфологічний простір, який розуміємо як сукупність міфологічних і міфологічно-авторських образів, які, вбудовуючись у художній універсум твору, створюють його жанрову своєрідність і наративні особливості, відбиваючи неоміфологічну художню свідомість автора і етнокультурну специфіку світобачення амеріндіанців. Ось чому ставимо за мету на основі когнітивно-семіотичного підходу і структурно-синтаксичного аналізу художніх текстів виявити не лише структурно-семіотичні особливості міфологічних образів у прозових текстах амеріндіанських письменників, а й визначити способи їх вписування в наративну структуру тексту.

З огляду на мету дослідження визначено арсенал методів і прийомів, що застосовуються на різних етапах вирішення поставлених у дослідженні завдань.

У сфері лінгвістичних досліджень художнього тексту на початок XXI століття існують частково реалізовані актуальні для мовознавців думки Л.Єльмслева, який вважав, що систематика вивчення літератури знаходить своє природне місце в рамках лінгвістичної теорії [5, с. 286], Р.Й. Якобсона про лінгвістику, предметом якої був би художній текст і мова у її естетичній функції [14, с. 193-231], або Е. Бенвеніста, який прогнозував появу семіології другого покоління, поняття і методи якої зможуть сприяти розвитку інших гілок загальної семіології, яка повинна отримати вираження в над мовному (транслінгвістичному) аналізі текстів і художніх творів [2, с. 89]. У викладених наукових постулатах простежуємо потребу напрацювання комплексної методики реконструкції етнокультурних смислів у художньому тексті.

На першому етапі поєднано індуктивний та дедуктивний методи теоретичного осмислення наукових підходів з лінгвокультурології, когнітивної лінгвістики та лінгвосеміотики до аналізу художньої міфопоетичної картини світу, а також формування художніх образів у сучасних художніх прозових текстах.

Другий етап передбачав інтерпретаційно-текстовий аналіз образної системи у міфах, легендах і казках амеріндіанців. Виявлено, що герої автохтонних текстів – це образи живих істот (тварини реального світу), неживих істот (предметні образи, що мають сакральне значення), духовних істот (духи, боги, творці), артефакти (предмети, що мають магичну, сакральну силу). Звернення до довідникових джерел з етнографії, міфології та фольклористики амеріндіанців дозволило з'ясувати, що вибір героїв для міфів, легенд і казок не є випадковим, оскільки кожен із них має певне етнокультурне значення для того чи іншого етносу. Систематизація образів різножанрових автохтонних текстів показала, що тексти міфів, легенд і казок амеріндіанців мають спільних героїв, а відмінність полягає лише в жанровій своєрідності текстів. Це дозволило зробити висновок про міфологічність (синтез міфологічного і фольклорного начал) цих образів, а їх класифікацію здійснити за принципом приналежності до живих / неживих / міфічних / сакральних істот.

На основі узагальнення поглядів на тлумачення поняття етнокультурної картини світу в нашому дослідженні визначаємо етнокультурну картину світу як лінгвокультурний когнітивний конструкт, що втілює виражене засобами англійської мови світовідчуття і світосприйняття амеріндіанським етносом навколишнього світу і людини в цьому світі.

Користуючись методикою експлікації архетипів і їх смислів [2], а також методом концептуального аналізу амеріндіанських міфів, легенд і казок, у роботі виявлено складові етнокультурної картини світу амеріндіанців, а саме, універсальні й етнокультурні архетипи і концепти. Етнокультурні архетипи, як їх тлумачить Л.І. Белехова, постають константами національної духовності, в яких виражено і закріплено основоположні властивості етносу як культурної цінності. Застосування основних принципів “теорії світових цінностей” (World Values Theory), розробленої Г. Хофстедом [17], дозволило сконструювати ієрархію етнокультурних цінностей амеріндіанців у їх взаємозв'язку з етноконцептом, концептуальною домінантою і матеріальним втіленням, що укорінене у свідомості автохтонного населення США. Так, з позицій лінгвокультурологічного підходу в роботі окреслене коло етнокультурних цінностей амеріндіанців, тобто системи життєвих орієнтацій: шанування батьків, повага до родинних зв'язків і традицій етносу, шанобливе ставлення до старших, гідність і витримка, вільнолюбство, стриманість і мовчазність любов до рідного дому і краю, чутливість до природи і прагнення гармонії людини і природи.

Так, наприклад, етноконцепт ОДУХОТВОРЕННЯ ПРИРОДИ втілює етнокультурний смисл шанувати/боготворити/підкорятися законам природи, що постає концептуальною домінантою в розумінні змісту цього етноконцепту, і якщо людина шанує, боготворить і підкоряється законам природи, то настає гармонія, яку маніфестовано в етнокультурній цінності прагнення гармонії людини і природи. Принцип світової гармонії, цілісності, єдності знайшов матеріальне втілення в артефакті амеріндіанців Колесо Медіси (Medicine Wheel), що вважається символом гармонії і балансу у світорозумінні і світосприйнятті амеріндіанського етносу.

Наступний етап передбачав мотивно-образний аналіз амеріндіанських художніх прозових текстів з метою визначення міфологічних образів за їх мотивами в художньому тексті. Необхідність залучення поняття “мотив” у нашій роботі пов'язана з тим, що мотив розуміється як стійкий смисловий елемент художнього тексту, що повторюється у низці літературно-художніх творів [7, с. 18-19], як систему прийомів, які, за класифікацією Б. Томашевського, розподіляються на композиційні, реалістичні і художні [11, с. 147]. О. Фрейденберг стверджує, що аналіз персонажу художнього твору – це аналіз мотивів, а вся морфологія персонажу постає морфологією сюжетних мотивів [12, с. 678]. Обґрунтованість релевантності поняття “мотив” пов'язана з тим, що у художньому тексті в основі кожного мотиву лежать стійкі образи та лейтмотивна лексика. У

контексті нашого дослідження мотив розуміємо як одиницю інтерпретації, що виконує сугестивну, тематичну, моделюючу (структуротвірну), сюжетно-образну функції. Мотив – це структурно-тематичний елемент, що здатний функціонувати як феномен мовного, композиційного та тематичного рівнів тексту. Так, наприклад, сюжетно-образна функція мотиву відродження/творення нового життя (досить розповсюджений мотив в автохтонних амеріндіанських текстах) реалізується в повторі опису ритуального бігу, який здійснює головний персонаж роману-міфу Скотта Момадея Авель на початку і в фіналі роману : “Abel was running. He was alone and running, hard at first, heavily, but then easily and well. The road curved out in front of him and rose away in the distance. He could not see the town. It was dawn. The valley was gray with rain, and snow lay out upon the dunes. The first light had been deep and vague in the mist, and then the sun flashed and a great yellow glare fell under the cloud. The road verged upon clusters of juniper and mesquite, and he could see the black angles and twists of wood beneath the hand white crust; there was a shine and glitter on the ice. He was running, running”(“House Made of Dawn”, p.1). У такий спосіб створюється образ-символ Колеса Медіси (Medicine Wheel), що символізує гармонію і баланс в природі (рис. 1):

Рис. 1. Схематичне зображення Колеса Медіси.

В образах-символах і образах-сюжетах відображено фрагменти міфопоетичної картини світу. За Л.І. Белеховою такі образи класифікуємо як архетипні словесні образи-сюжети [1, с. 283], в яких шляхом наративного мапування втілюються міфологічні, біблійські й фольклорні знання про світ. В аналізованих текстах їм відводиться пізнавально-творча функція, вони активізують фонові, культурно-енциклопедичні знання читача і тим самим викликають задоволення від прочитання тексту. Архетипні словесні образи-сюжети виконують текстотвірну функцію, оскільки в наративній перспективі прогнозують розгортання подальших подій тексту, що мають вплинути на дії героя. Проведення аналогії між мотивами художнього тексту і мотивами автохтонних текстів (боротьба зі злом, перевага космосу над хаосом, збереження рідної землі та очищення її від зла тощо) створює необхідність визначення художнього образу як міфологично-авторського. Такий художній образ постає як етнокультурний типаж представника амеріндіанської спільноти, який ми визначили як “витязь на роздоріжжі”.

У лівнвокультурологічному ключі виявлено ознаки міфологично-авторського образу як етнокультурного типажу [8] “витязь на роздоріжжі”: 1) типаж маніфестує узагальнений тип представника етносу, що в художньому тексті постає етнокультурним образом-символом, вчинки якого корелюють із вчинками міфологичного героя; 2) у словесному відтворенні міфологично-авторського образу “витязь на роздоріжжі” зафіксовано знання, що належать до різних кодів – етнокультурного, духовного, тілесного, сакрального; 3) у концептуальному плані типаж постає сукупністю концептів – складних ментальних утворень, в яких реконструюються поняттєві, образні і ціннісні ознаки.

Наступний етап передбачав виявлення засобів і способів формування міфологично-авторських образів у художніх амеріндіанських текстах. Дослідження показало, що міфологично-авторський образ – це кумулятивний образ, розпоршений у художньому просторі тексту. Міфологично-авторський образ вважаємо багатовекторною величиною, що інкорпорує три іпостасі [1]: передконцептуальну (формується концептуальними імплікаціями етноархетипів, що лежать в

основі образу і постають його ядром), концептуальну (виявляється через аналіз кодів, що відображують його узагальнений зміст) і вербальну (словесне втілення етноархетипних ознак).

Теорію фреймового моделювання, запропоновану Ч. Філмором [16] і розвинуту С. А. Жаботинською [6], застосовано для конструювання фрейму-сценарію міфологного образу, етнокультурного типажу “вигляду на роздоріжжі” (див. рис. 2).

Концептуальний простір міфологно-авторського образу містить концептуальну інформацію розгортання змісту образу персонажа в наративній структурі художнього тексту. Такий простір структуровано в роботі у вигляді фреймової мережі: концептосфери ЕТНОКУЛЬТУРНИЙ ТИПАЖ з мережею доменів ЗОВНІШНІЙ СВІТ ПЕРСОНАЖА, ВНУТРІШНІЙ СВІТ, СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС, кожний із доменів представлено мережею концептів: ПОРТРЕТ, ПОДІЇ, ВЧИНКИ, СТОСУНКИ, а концепт, у свою чергу, – мережею ознак. Мережі на кожному з концептуальних рівнів формуються за допомогою набору пропозиційних схем, які належать до базисних фреймів: предметного, акціонального, посесивного, ідентифікаційного й компаративного. Фрейми у моделі концептуального простору міфологно-авторського образу персонажа (рис. 2) слугують векторами розгортання інформації про персонажний образ, який у художньому творі постає як етнокультурний типаж.

Модель концептуального простору образу персонажа, етнокультурного типажу, репрезентовано опозиціями свого та іншого (чужого) світу, в яких він змальований. Лівий бік моделі відображає динаміку розгортання змісту міфологно-авторського образу персонажа у своєму світі, у середовищі амеріндіанської спільноти, у місцевості проживання свого племені. Правий бік моделі представлено фреймами, реконструйованими через когнітивно-семантичний аналіз фрагментів тексту, в яких зображено життєвий шлях персонажа в іншому, чужому світі, на тлі соціальної реальності США, серед різних верств населення великого міста.

Когнітивно-семіотичний підхід до інтерпретації фрагментів амеріндіанських художніх текстів, в яких ідеться про проведення обрядових свят та ритуалів у сучасному їх розумінні, показав, що ритуально-міфологічні світоглядні типи такі, як архетипи художніх сюжетів і жанрів, трансформуються в образи-дійства: ритуальний біг, танок сонця, танок кукурудзи тощо. Такі образи ми називаємо міфологно-авторськими тому, що у композиційно мовленнєві форми їхнього розгортання вплетено авторський коментар.

Лінгвостилістичний аналіз міфологних образів орієнтований на виявлення мовних (лексичних і граматичних) та стилістичних засобів формування й особливостей функціонування в амеріндіанських різножанрових художніх текстах. У результаті аналізу доведено, що домінуючими стилістичними прийомами побудови міфологно-авторських образів постають метаморфоза й експресивні властивості синтаксичних конструкцій, які спроможні створювати іконічну образність, візуально відтворюючи рисунок образу-символу. Міфологізовану канву художнього простору тексту створюють етноніми (Ke-sha-mon-e-door nin-ge-oo-she-ig, En-alt-na-Skilt-en), географічні назви (the river Trent, Belmont lake, Rice Lake, the Hurons), імена племен (Ojebwa, Crane tribe) і богів (the Great Spirit, the Bad Spirit).

Рис. 2. Модель концептуального простору етнокультурного типажу.

Лінгвостилістичний і когнітивно-семіотичний аналіз уможливив виявлення вписаності міфологічних образів шляхом певної організації синтаксичних конструкцій в амеріндіанських художніх прозових текстах. Серед таких способів визначено: рамковий, перехресний і динамічний. Кожен із зазначених способів сприяє експлікації етнокультурних смислів в художніх текстах.

Установлено, що міфопоетична художня свідомість амеріндіанських авторів: дуалізм, антитетичність, синкретизм світосприйняття, – проявляється не лише на концептуальному рівні творення образів, а й у виборі спеціальних стилістичних засобів для зображення міфологічних рис другорядних персонажів. Такими засобами виступають художні деталі, які використовуються як особливий тип висунення, що створює ефект очуднення та ошуканого очікування.

Елементи лінгвостилістичного, когнітивно-семіотичного і наративного аналізу застосовано для з'ясування способів і прийомів формування міфологічно-авторських образів, до яких ми відносимо метаморфозу [4; 10; 9; 13].

Особливість нашого підходу полягає в тому, що ми пропонуємо розглядати метаморфозу як художній прийом формування міфологічно-авторських образів. У висуненні такого положення ми виходимо з того, що залежно від способу локалізації в художньому тексті метаморфоза постає по-перше, стилістичною фігурою, що обіймає окремий текстовий фрагмент, а по-друге, наративним прийомом, що виконує текстотвірну й образотворчу функції. У визначенні текстотвірної і світотвірної функції метаморфози ми ґрунтуємося на положеннях лінгвістики тексту і теорії можливих світів, розроблених у лінгвопоетиці І. В. Арнольд, В. В. Виноградовим, В. А. Кухаренко, у когнітивній поетиці Л. І. Белеховою, О. П. Воробйовою, М.-Л. Рйян, П. Стоквелом, Е. Семіно. Текстотвірна функція метаморфози виявляється у процесі інтерпретаційного аналізу мотивів, в яких представлено послідовність елементів, пов'язаних із явищем переміни. Ці елементи композиційно творять універсальний текст-код [9, с. 13], за допомогою якого відкриваються широкі можливості предметного аналізу міфологічних образів, пов'язаних із метаморфозою, визначення межі тексту у тексті у тих випадках, коли взаємопереплетення мікросюжетів про переміни складають основу усієї міфологічної будови макротексту. Особливістю метаморфози в амеріндіанських художніх текстах вважається те, що трансформації відбуваються з образами-символами, етнокультурний смисл яких стає зрозумілим у процесі звернення до довідникових джерел з міфології, етнографії, фольклору. Так, наприклад, мотив відродження реалізується у наступному фрагменті з роману С. Момадея "Дім, зі світанку створений": "The immense embankment of the storm had blackened out the whole horizon to the south. The compressed density of its core, like a great black snake writhing, drew out of the mouth of the canyon, recoiled upon the warm expanse of the valley, and resumed the slow, sure approach upon the intervening gullies and hills and fields above the town. And just there on the obsidian sky, extending out and across the eastern slope of the plain, was a sheer and perfect arc of brilliant colors" (р. 68). У міфологічному уявленні амеріндіанців змія (snake) – це образ-символ Духа царства мертвих [15], знак біди, що наближається, а райдуга – знак Творця, символ божественного прояву доброзичливості [3]. Отже, етнокультурний смисл відродження, очищення, перевага добра над злом реалізується в наведеному прикладі шляхом трансформації природних явищ. "Зло" в образі шторму порівнюється зі змією, довге тіло якої завило все небо (like a great black snake writhing). Уявна метаморфоза побудована на основі порівняння, в якому вхідний образ перетворення – це знак біди. Межа переходу, зміна емоційного стану від відчуття наближення біди до очищення (perfect

arc of brilliant colors), появи надії на світле майбутнє, має в тексті чіткий індикатор, виражений темпоральною лексикою (just there). Явище метаморфози з огляду на наведений приклад розглядаємо: 1) як стилістичний прийом експлікації етнокультурного смислу, втіленого в мотиві відродження, що включає тему перемоги космосу над хаосом; 2) як нарративний прийом, що виконує сюжетотвірну функцію, оскільки образ-сюжет, побудований на метаморфозі природних явищ, виконує проспективну функцію в тексті, попереджаючи про наближення біди, яка може трапитись із героєм тексту.

Нарративний аналіз, спрямований на визначення композиційно-сюжетної структури художніх текстів, видів і типів нарації, характеру нарративної перспективи, уможливив пояснення жанрових особливостей амеріндіанських художніх текстів і функціональної специфіки міфолоорно-авторських художніх образів як компонентів міфолоорного простору амеріндіанських художніх текстів.

Отже, комплексна методика аналізу міфолоорного простору як сукупності міфолоорних образів, що відбивають етнокультурні уявлення, знання й судження амеріндіанців про світ, та виявлення способів їх вплетення у художній простір сучасних амеріндіанських текстів включала декілька етапів, на кожному з яких задіяні адекватні методи й прийоми аналізу семантики амеріндіанської прози.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белехова Л.І. Словесний поетичний образ в історико-типологічній перспективі: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі американської поезії) : [монографія] / Л. І. Белехова – Херсон : Айлант, 2002. – 368 с.
2. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Э. Бенвенист : пер. с франц. – М. : Прогресс, 2002. – 448с.
3. Бидерманн Г. Энциклопедия символов [пер. с немецкого, общ. редакция и предисловие И. С. Свенцицкой] / Г. Бидерманн. – М. : Республика, 1996. – 335 с.
4. Дикарева Л. Ю. Метаморфоза как фигура превращения: лингвосемиотический аспект (на примере художественной прозы Н.В. Гоголя и М.А. Булгакова) / Л. Ю. Дикарева // Мова. – 2003. – № 8. – С. 78-82.
5. Ельмслев Л. Прологомены к теории языка / Л. Ельмслев // Новое в лингвистике. – М. : Ин. лит-ра, 1960. – Вып. 1. – С. 284-389.
6. Жаботинская С. А. Когнитивная лингвистика: принципы концептуального моделирования / С. А. Жаботинская // Лінгвістичні студії. – Черкаси : Січ, 1997. – Вип. 2. – С. 3-11.
7. Кайда Л. Г. Стилистика текста: от теории композиции – к декодированию : учебное пособие: [2-е изд., испр] / Л. Г. Кайда. – М. : Флинта : Наука, 2005. – 208 с.
8. Карасик В. И. Языковая кристаллизация смысла / В. И. Карасик. – М. : Гнозис, 2010. – 351 с.
9. Крохмальний Р.О. Українська романтична поезія 20-60-х років XIX століття: модуль метаморфози : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.01.01 – українська література / Р. О. Крохмальний. – Львів : Львівський державний університет ім. І. Франка, 1997. – 178 с.
10. Слухай Н. В. Художественный образ в зеркале мифа этноса: М. Лермонтов, Т. Шевченко: [монография] / Н. В. Слухай. – К., 1995. – 486 с.

11. Томашевский Б. В. Теория литературы. Поэтика. [Классический учебник] / Б. В. Томашевский. – М. : Аспект-Прогресс, 1996. – 334 с.
12. Фрейденберг О. М. Мотивы / О. М. Фрейденберг // Поэтика. Труды русской и советской поэтических школ. – Budapest: Zankonyukiado, 1982. – С. 678.
13. Шершньова А. В. Образотворення в англomовних орієнтальних поетичних мініатюрах : когнітивно-семіотичний аспект : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 – германські мови / А. В. Шершньова. – К : КНЛУ, 2013. – 247 с.
14. Якобсон Р. Лингвистика и поэтика / Р. Якобсон // Структурализм: “за” и “против”. – М. : Прогресс, 1975. – С. 193–231.
15. Alexander H. B. Native American Mythology / H. B. Alexander. – New York : Dover Publications, 2005. – 312 p.
16. Fillmore Ch. J. The Case for Case / Ch. J. Fillmore // Bach and Harms: Universals in Linguistic Theory. – New York : Holt, Rinehart and Winston, 1968. – P. 1-88.
17. Hofstede G. Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context / G. Hofstede // Language, Communication and Social Environment. – Issue 12. – Voronezh, 2014. – Pp. 9-49.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

18. Momaday N. S. House Made of Dawn / Navarre Scott Momaday. – New York : Harper and Row Publishers, 1998. – 198 p.